

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน: กรณีศึกษาคำเรียกคนพิการ

The Relationship of Language and Identity of the Disabled Appeared in Daily Thai

Newspapers : A Case Study of Words Used to Address People with Disabilities

ณัฐนันท์ คำภา (Natthan Khampha)* ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (Dr.Wilaisak Kingkham)**

ดร.วิภาวรรณ อยู่เย็น (Dr.Wipawan Yooyen)***

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำเรียกคนพิการกับอัตลักษณ์ของคนพิการ ตั้งแต่ พ.ศ.2534-2554 ที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการวิจัยพบว่า คำเรียกคนพิการที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการเชิงบวก สำหรับช่วงที่ 1 (พ.ศ.2534-2535) และช่วงที่ 5 (พ.ศ.2550-2554) ไม่ปรากฏข้อมูล ช่วงที่ 2 (พ.ศ.2536-2540) ได้แก่ คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะช่วงที่ 3 (พ.ศ.2541-2545) และช่วงที่ 4 (พ.ศ.2546-2550) ได้แก่ คำเรียกคนพิการแบบคำหลักตามด้วยการระบุศักยภาพคนพิการ และ คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ สำหรับคำเรียกคนพิการที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการเชิงลบ ช่วงที่ 1-5 (พ.ศ.2534-2554) มี 3 วิธี ได้แก่ คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไป และ คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ แต่ช่วงที่ 3 (พ.ศ.2541-2545) พบคำเรียกคนพิการแบบอ้อมร่วมด้วย

ABSTRACT

This essay is aimed to study the relationship of words used to address people with disabilities and identity of the disabled appeared in daily Thai newspapers from B.E.1991 to B.E.2011 based on the concept of Critical Discourse Analysis. The results revealed that in the first period (B.E.1991-1992) and the fifth period (B.E.2008-2011), there was no evidence of words used to address people with disabilities which comprised positive identity of the disabled. In the second period (B.E.1993-1997), main words used as specific nouns to address people with disabilities had been found in the newspapers. In the third period (B.E.1998-2002) and the fourth period (B.E.2003-2007), there were main words followed by capability of the disabled and main words used as specific nouns which comprised positive identity of the disabled. As for words which comprised negative identity of the disabled, from the first period to the fifth period (B.E.1991-2011), there had been three ways to address people with disabilities: words used to address people with disabilities in general, main words used as general nouns, and main words used as specific nouns to address people with disabilities. However, words indirectly used to address people with disabilities had also been found in the third period (B.E.1998-2002).

คำสำคัญ: คำเรียกคนพิการ ภาษากับอัตลักษณ์ วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

Key Words: Words used to address people with disabilities, Language and identities, Critical Discourse Analysis

*นิสิต หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทนำ

คนพิการถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลหนึ่งที่มีสิทธิเท่าเทียมกับบุคคลกลุ่มอื่นในสังคม กฎหมายเกี่ยวกับคนพิการมีขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ.2534 คือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และต่อมามีกฎหมายฉบับที่สอง ในปี พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 แทนพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 (ทวี, 2551) ผู้วิจัยสนใจว่าตั้งแต่เริ่มมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 จนถึงพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 การประกอบสร้างอัตลักษณ์คนพิการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

อัตลักษณ์คือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น โดยผ่านการมองตัวเองและบุคคลอื่นมองเรา (ธีระ, 2553) แต่การมองอัตลักษณ์ของคนพิการที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรายวันเป็นมุมมองจากบุคคลอื่นมองคนพิการ

อัตลักษณ์ของคนพิการเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างจากคนในสังคม ซึ่งวาทกรรมเป็นสิ่งประกอบสร้างอัตลักษณ์ดังกล่าว ดังที่ ไชยรัตน์ (2543) ให้คำจำกัดความคำว่า “วาทกรรม” ตามแนวคิดของฟูโกต์ว่า “วาทกรรม คือ ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significance) ให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มตัวเรา ทั้งความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราวาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมวงกว้าง หรือที่เรียกว่าวาทกรรมกระแสหลัก (Dominant Discourse หรือ Episteme)”

สื่อสาธารณะเป็นสื่อที่มีอิทธิพลในการการผลิตซ้ำวาทกรรมเกี่ยวกับคนพิการ ซึ่งเป็นวาทกรรมกระแสหลัก มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของคนสังคมไทย

บทความนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis-CDA)

ซึ่ง แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) เป็นผู้ริเริ่มเสนอแนวคิดนี้ โดยมุ่งศึกษาและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมหรือภาษาที่ปรากฏในวาทกรรมกับบริบททางสังคมหรือปฏิบัติการทางสังคม

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการ ส่วนหนึ่งศึกษาได้จากการใช้คำเรียกคนพิการ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งในกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์ ดังที่ Van (2008) กล่าวว่า การเลือกใช้คำศัพท์ใช้สื่อความหมายและแสดงความคิด เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ในวาทกรรม ซึ่งปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนและเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาเป็นอันดับต้น ๆ

ผู้วิจัยสนใจศึกษาคำเรียกคนพิการที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน เนื่องจากคำเรียกคนพิการจัดเป็นกลวิธีทางภาษาหนึ่ง ซึ่งกลวิธีทางภาษาในบทความนี้ คือ รูปภาพที่ถูกเลือกใช้เพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการ คำเรียกคนพิการจึงเป็นรูปภาพที่ทำให้แยก จัดกลุ่ม หรือบอกได้ว่าคนพิการคือใครในสังคม

การศึกษาคำเรียกคนพิการที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน ทำให้ตระหนักถึงการใช้อำนาจเรียกคนพิการในการสื่ออัตลักษณ์ผ่านสื่อสาธารณะ ทำให้ทราบอัตลักษณ์ของคนพิการที่แฝงอยู่ในสังคมไทยจากมุมมองของบุคคลที่ไม่ใช่คนพิการ ซึ่งเป็นการตอกย้ำการแบ่งเขาแบ่งเราระหว่างคนพิการกับคนทั่วไปในสังคม

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตเรื่อง “ภาษากับอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทย” สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การศึกษาคำเรียกคนพิการในที่นี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกลวิธีการใช้ภาษา ในวิทยานิพนธ์ฉบับเต็มของผู้วิจัยยังปรากฏรูปภาษาลักษณะอื่น ๆ ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการ นอกจากนี้ข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันเป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งเท่านั้น ยังมีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทยจากมุมมองของบุคคลที่ไม่ใช่คนพิการใน

ตัวบทอื่นอีก ซึ่งมีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของ
คนพิการหลากหลายกว่าในที่นี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำเรียกคนพิการ
กับอัตลักษณ์ของคนพิการในข่าวหนังสือพิมพ์ไทย
รายวัน ตั้งแต่ พ.ศ.2534-2554

วิธีการวิจัย

1. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การเลือกข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลข่าว
ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน ตั้งแต่ปี
พ.ศ.2534-2554 ทั้งนี้ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี
พ.ศ.2534 เนื่องจากเป็นปีที่เริ่มมีพระราชบัญญัติ
การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ประกอบกับ
มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534
นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพิจารณาแบ่งช่วงข้อมูลให้ใกล้เคียง
กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้วิจัย
ยังพิจารณาถึงความหลากหลายและต้องการให้เห็น
ความแตกต่างของการใช้ภาษาในแต่ละช่วงเวลา
อย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้ทราบช่วงเวลาที่เกิด
การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการใช้ภาษาและอัตลักษณ์
ที่เปลี่ยนไปได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงแบ่งข้อมูลเป็น
5 ช่วง ได้แก่ โดยช่วงที่ 1 แบ่งข้อมูลเพียงสองปี
คือพ.ศ.2534-2535 และช่วงที่ 2-5 มีจำนวนใกล้เคียง
กัน คือช่วงที่ 2 พ.ศ.2536-2540 ช่วงที่ 3 พ.ศ.2541-
2545 ช่วงที่ 4 พ.ศ.2546-2550 ช่วงที่ 5 พ.ศ.2551-2554
อนึ่งในปี พ.ศ.2540 มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พ.ศ.2540 และปี พ.ศ.2550 มีรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติ
ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550
ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งข้อมูลช่วงที่ 2 สิ้นสุดปี พ.ศ.2540
และช่วงที่ 4 สิ้นสุดปี พ.ศ.2550 และเริ่มข้อมูลช่วงที่ 3
ปี พ.ศ.2541 และช่วงที่ 5 เริ่มปี พ.ศ.2551 เพื่อให้เห็น
ความแตกต่างว่าเมื่อมีกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็น
กฎหมายสูงสุดของประเทศ จะทำให้อัตลักษณ์ของ

คนพิการที่สื่อผ่านถ้อยคำภาษาที่ปรากฏในตัวบทข่าว
หนังสือพิมพ์ไทยรายวันและข้อมูลกลุ่มอื่นที่ผู้วิจัย
นำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่
อย่างไร กล่าวโดยสรุปคือการแบ่งช่วงข้อมูลเป็น
5 ช่วงอย่างละเอียดดังกล่าวจะสอดคล้องกับกฎหมาย
และนโยบายของหน่วยงาน องค์กรและกลุ่มบุคคลที่
เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารที่มี
อำนาจโดยตรง ซึ่งการให้สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค
และการคุ้มครองคนพิการที่ปรากฏในกฎหมายและ
นโยบายต่าง ๆ ย่อมเกี่ยวข้องต่ออัตลักษณ์ของคนพิการ
ในสังคมไทย

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะคัดเลือกเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับ
คนพิการ 3 ลักษณะเท่านั้น ได้แก่ คนพิการ ทางสายตา
คนพิการทางการเคลื่อนไหวและคนพิการทางการได้ยิน

นักวิชาการ ส่วนใหญ่ ได้แบ่ง ประเภท
หนังสือพิมพ์ไว้สอดคล้องคือสองประเภท (สมควร
และ มาลี, 2531, สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532, สิริวรรณ,
2543) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ประเภทประชาชนหรือ
เน้นปริมาณ และหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ ดังนั้น
ในที่นี้ผู้วิจัยจะแบ่งประเภทหนังสือพิมพ์เป็นสอง
ประเภทดังกล่าวเพื่อให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
หลากหลายและครอบคลุม

ในที่นี้ผู้วิจัยเลือกหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็น
ตัวแทนข้อมูลหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ เนื่องจาก
เป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดขายสูงสุด ส่วนหนังสือพิมพ์
มติชนเป็นตัวแทนหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ เพราะ
เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีประวัติยาวนาน ซึ่งหนังสือพิมพ์
ทั้งสองรายชื่อมีข้อมูลครอบคลุมตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 –
2554 อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างประเภทข่าวใน
หนังสือพิมพ์ไทยรายวันที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย
จะนับรวมเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน โดยไม่แยก
นำเสนอเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทประชาชนหรือเน้น
ปริมาณ และหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ

อนึ่งเพื่อให้ข้อมูลที่นำมาศึกษาครอบคลุมและ
หลากหลาย ดังนั้นผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลทั้ง 12 เดือน โดย
เก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ทั้งสองรายชื่ออย่างละ

6 เดือน เพื่อเป็นตัวแทนให้ครอบคลุมทั้ง 12 เดือน ผู้วิจัยได้สุ่มจับสลากว่าจะเก็บข้อมูลหนังสือพิมพ์ใด ในช่วงเดือนใด ผู้วิจัยจึงแบ่งเป็นเดือนที่มีเลขคู่ ได้แก่ กุมภาพันธ์ เมษายน มิถุนายน สิงหาคม ตุลาคม และ ธันวาคม และเดือนที่มีเลขคี่ ได้แก่ มกราคม มีนาคม พฤษภาคม กรกฎาคม กันยายน และพฤศจิกายน จากนั้นสุ่มจับสลาก ผลคือต้องเก็บข้อมูลใน หนังสือพิมพ์มติชน ในเดือนที่มีเลขคี่ ส่วน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐสุ่มจับสลากต้องเก็บข้อมูลใน เดือนที่มีเลขคู่ตามรายละเอียดข้างต้น

ผู้วิจัยคัดเลือกข่าวที่มีคำเรียกคนพิการ ผู้วิจัยจะ พิจารณาจากข่าวที่มีคำเรียกคนพิการที่ระบุอย่างชัดเจน

เช่น คำว่า คนพิการ ผู้พิการ ส่วนคำเรียกคนพิการแบบ อ้อม ผู้วิจัยจะพิจารณาปรับพร้อมด้วย ทั้งนี้จะพิจารณา จากข่าวหน้าหนึ่งก่อน แล้วจึงสืบค้นในหน้าที่เกี่ยวข้อง ต่อไป เช่น ข่าวหน้าหนึ่งมีข่าวเกี่ยวกับคนพิการ และระบุให้อ่านในหน้า 21 ต่อ ผู้วิจัยจึงจะสืบค้นใน หน้า 21 ต่อไป เป็นต้น แต่หากหน้าหนึ่งเป็นเนื้อหา เกี่ยวกับคนพิการ แต่ไม่ปรากฏคำเรียกคนพิการ ก็จะสืบค้นในหน้าต่อเนื่องต่อไป ข่าวที่มีคำเรียก คนพิการได้ทั้งสิ้น 85 ฉบับ ดังตารางแสดงข้อมูลกลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัยต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

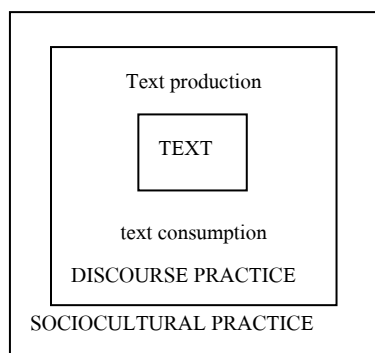
ข้อมูลใน หนังสือพิมพ์ มติชน	21 มีนาคม 2534 หน้า 1, 3	24 กรกฎาคม 2541 หน้า 1, 23	6 กันยายน 2545 หน้า 1, 16
	27 มกราคม 2536 หน้า 1, 30	9 มกราคม 2542 หน้า 1	16 กันยายน 2545 หน้า 1, 15
	13 พฤษภาคม 2536 หน้า 1, 28	13 มกราคม 2542 หน้า 23	16 กันยายน 2545 หน้า 1
	4 พฤศจิกายน 2536 หน้า 1	10 มีนาคม 2542 หน้า 1, 24	10 มกราคม 2546 หน้า 1, 32
	28 มกราคม 2537 หน้า 10	5 กันยายน 2542 หน้า 1, 20	7 พฤษภาคม 2546 หน้า 1
	3 กันยายน 2538 หน้า 1	6 กันยายน 2542 หน้า 1, 21	19 มีนาคม 2546 หน้า 1, 5
	12 พฤศจิกายน 2538 หน้า 1, 12	7 กันยายน 2542 หน้า 1, 21	19 กรกฎาคม 2547 หน้า 1, 12
	19 พฤศจิกายน 2538 หน้า 1	12 กันยายน 2542 หน้า 1, 23	31 มกราคม 2548 หน้า 1
	29 มกราคม 2539 หน้า 1, 12	14 กันยายน 2542 หน้า 1, 21	5 พฤษภาคม 2548 หน้า 1, 14
	26 มีนาคม 2539 หน้า 1, 10	27 มีนาคม 2543 หน้า 1	26 พฤษภาคม 2549 หน้า 33
	15 กรกฎาคม 2539 หน้า 1, 4	11 กันยายน 2543 หน้า 1	29 กรกฎาคม 2549 หน้า 16
	3 กันยายน 2539 หน้า 1.	2 พฤศจิกายน 2543 หน้า 1, 23	7 กุมภาพันธ์ 2550 หน้า 1
	3 มกราคม 2540 หน้า 1, 4	7 พฤษภาคม 2544 หน้า 1	5 พฤษภาคม 2551 หน้า 1, 13
	8 พฤษภาคม 2541 หน้า 1, 20	6 พฤษภาคม 2545 หน้า 1, 16	5 พฤษภาคม 2554 หน้า 1, 14
ข้อมูลใน หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ	2 ตุลาคม 2534 หน้า 1	2 เมษายน 2541 หน้า 1, 14	6 กุมภาพันธ์ 2547 หน้า 1, 19
	26 ตุลาคม 2534 หน้า 1	3 เมษายน 2541 หน้า 1, 17	7 กุมภาพันธ์ 2548 หน้า 1, 17
	1 ธันวาคม 2534 หน้า 1, 17	7 เมษายน 2541 หน้า 1, 14	5 เมษายน 2548 หน้า 1
	23 เมษายน 2535 หน้า 1, 22	8 เมษายน 2541 หน้า 1, 17	11 สิงหาคม 2548 หน้า 1, 16
	8 มิถุนายน 2535 หน้า 1, 22	11 มิถุนายน 2541 หน้า 1, 19	4 ธันวาคม 2548 หน้า 1, 19
	25 มิถุนายน 2535 หน้า 1, 17	30 มิถุนายน 2541 หน้า 14	12 ธันวาคม 2549 หน้า 1
	25 กุมภาพันธ์ 2536 หน้า 1, 17	10 ธันวาคม 2542 หน้า 1, 19	7 กุมภาพันธ์ 2550 หน้า 1, 15

3 สิงหาคม 2536 หน้า 17	7 สิงหาคม 2543 หน้า 1, 19	27 เมษายน 2550 หน้า 1, 19
3 กุมภาพันธ์ 2537 หน้า 1	21 สิงหาคม 2543 หน้า 19	31 ตุลาคม 2550 หน้า 1, 12
1 เมษายน 2539 หน้า 1, 23	11 ธันวาคม 2543 หน้า 1, 19	1 เมษายน 2552 หน้า 1, 11
7 เมษายน 2540 หน้า 1	6 สิงหาคม 2544 หน้า 1, 19	11 มิถุนายน 2552 หน้า 1, 16
24 ตุลาคม 2540 หน้า 1, 19	11 มิถุนายน 2545 หน้า 19	13 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 13
26 ตุลาคม 2540 หน้า 15.	20 สิงหาคม 2545 หน้า 19	20 มิถุนายน 2554 หน้า 1, 6
5 ธันวาคม 2540 หน้า 1, 12	4 ธันวาคม 2545 หน้า 1, 16	23 มิถุนายน 2554 หน้า 1, 6
		25 มิถุนายน 2554 หน้า 1, 19

1.2 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันจากหอสมุดแห่งชาติ

2. วิเคราะห์ข้อมูล

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของแฟร์คลอฟ (Fairclough 1992, 1995) ซึ่งแยกกระบวน การวิเคราะห์เป็น 3 มิติ คือ

ภาพที่ 1 กรอบการวิเคราะห์วาทกรรม 3 มิติ ของ Fairclough (1995)

2.1.1 ตัวบท (text) ผู้วิจัยจะวิเคราะห์คำเรียกคนพิการ โดยไม่นับความถี่คำเรียกคนพิการ เนื่องจากการแจกแจงความถี่จะใช้ได้ในระดับคำ แต่ในบทความนี้คำเรียกคนพิการจัดเป็นรูปภาษาอย่างหนึ่ง ดังนั้นจะไม่แจกแจงความถี่ นอกจากนี้การนับความถี่สามารถบอกได้เพียงว่าคำเรียกคนพิการใดปรากฏมากกว่ากัน แต่มีคำเรียกคนพิการบางรูปที่อาจปรากฏไม่มากอาจปรากฏในตำแหน่งที่สำคัญเพื่อสื่อถึง

อัตลักษณ์คนพิการได้ ส่วนการนำเสนอตัวอย่างคำเรียกคนพิการ หากระบุได้อย่างชัดเจนว่าเป็นคำเรียกคนพิการมิใช่บุคคลกลุ่มอื่น ผู้วิจัยจะไม่แสดงบริบทที่ปรากฏร่วม เนื่องจากมีขนาดยาว แต่หากเป็นคำเรียกคนพิการแบบอ้อมหรือไม่สามารถระบุได้ อย่างชัดเจนว่าเป็นคำเรียกคนพิการ ผู้วิจัยจึงจะแสดงบริบทที่ปรากฏร่วม

2.1.2 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม (discursive practice) ในที่นี้วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม เช่น ผู้ผลิตตัวบท ประเภทของสื่อ วัตถุประสงค์ของผู้ผลิต ผู้บริโภคตัวบท การกระจายตัวบท เป็นต้น

2.1.3 วิธีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (socio-cultural practice) จะวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมตั้งแต่ พ.ศ.2534-2554 เช่น กฎหมายและนโยบายของรัฐบาลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ สถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมล้วนมีอิทธิพลต่อการสื่ออัตลักษณ์ของคนพิการ ขณะเดียวกันการสื่ออัตลักษณ์ของคนพิการก็มีผลต่อสังคมเช่นเดียวกัน

อนึ่งในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนักภาษา ดังนั้นการศึกษาในบทความนี้ผู้วิจัยจะเน้นการวิเคราะห์ในมิติที่ 1 เป็นหลัก

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาคำเรียกคนพิการที่ประกอบสร้าง
อัตลักษณ์ของคนพิการ สามารถแบ่งอัตลักษณ์ของ

คนพิการเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ อัตลักษณ์เชิงบวกและ
อัตลักษณ์เชิงลบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 คำเรียกคนพิการที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการเชิงบวก

ช่วงที่	ลักษณะคำเรียกคนพิการ	ตัวอย่างคำเรียกคนพิการ
1	-	-
2	คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็น คำนามเฉพาะ โดยอาจปรากฏชื่อ คนพิการ ตามด้วยตำแหน่งหรืออาจ ระบุตำแหน่งเพียงอย่างเดียว	- นายณรงค์ ปฏิบัติธุรกิจ นายกสมาคมคนพิการทุกประเภท แห่งประเทศไทย - วุฒิสมาชิกตัวแทนคนพิการ
3	3.1 คำเรียกคนพิการแบบคำหลัก ตามด้วยการระบุศักยภาพคนพิการ	- ผู้พิการที่สำเร็จการศึกษา - หนุ่มพิการแบบอย่างที่ดี
	3.2 คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลัก เป็นคำนามเฉพาะ โดยอาจปรากฏชื่อ คนพิการตามด้วยการระบุตำแหน่ง หรือศักยภาพของคนพิการ	- สมชาย ดวงแก้ว นักว่ายน้ำคนตาบอดทีมชาติไทย - น้องแก้ว น.ส.พัชชา ปิยวัฒนาเมธา อายุ 21 ปี นักเรียนพิการ ทางสายตาอีกคนที่เอ็นที่ติดคณะมนุษยศาสตร์ เอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4	4.1 คำเรียกคนพิการแบบคำหลัก ตามด้วยการระบุศักยภาพคนพิการ	- นักเรียนที่พิการทางสายตาที่ผ่านการคัดเลือกในระบบ แอดมิชชันส์ - โอเปรเตอร์หนุ่ม แบงก์ย่านลาดพร้าว ตาพิการมองไม่เห็น ทั้ง 2 ข้าง
	4.2 คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลัก เป็นคำนามเฉพาะ โดยอาจปรากฏชื่อ คนพิการแล้วตามด้วยการระบุตำแหน่ง หรือศักยภาพของคนพิการ	- นายสมชาย ปัญญาเอกวงศ์ อายุ 53 ปี อดีตนายกสมาคม คนตาบอดแห่งประเทศไทย - นายวิเชียร ปิ่นเกสร ชาว จ.สระบุรี อายุ 43 ปี อดีตนักกีฬา คนพิการทีมชาติไทย ที่พิการแขนขวาขาด ซึ่งได้สร้าง ประวัติศาสตร์ด้วยการปั่นจักรยานรอบโลกมาตั้งแต่ปี 2543 และเพิ่งเดินทางกลับมาถึงเมืองไทยโดยสวัสดิภาพ
5	-	-

อัตลักษณ์ของคนพิการเชิงบวกที่ประกอบ
สร้างจากคำเรียกคนพิการทุกช่วง คือ คนพิการเป็น
คนที่ศักยภาพ มีความพยายาม เทำเทียม และเป็นที่
ยอมรับของคนทั่วไป แต่สื่อผ่านคำเรียกคนพิการ
เด่นชัดขึ้นตามลำดับ การใช้คำเรียกคนพิการดังตาราง

ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคนพิการเป็นคนที่มีความ
มีตำแหน่งหน้าที่การงานดี มีบทบาทในสังคม
เป็นแบบอย่างที่ดี มีความสามารถในการศึกษา
และด้านกีฬา นอกจากนี้ยังมีจิตใจมุ่งมั่น ใจสู้
มีความพยายาม ไม่ย่อท้อต่อชีวิต ใฝ่หาความรู้ตามคำเรียก

คนพิการที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์เชิงบวก แม้ว่าจะใช้คำที่ดูดี รื่นหู พยายามสื่อให้เห็นศักยภาพของคนพิการ แต่ยังแฝงอัตลักษณ์เชิงลบ เป็นการกดทับตอกย้ำว่าคนพิการเป็นกลุ่มคนคนละพวกกับคนทั่วไปในสังคม ยังเป็นการแบ่งเขาแบ่งเรา เช่น วุฒิสมาชิกตัวแทนคนพิการ แม้ว่าจะใช้คำที่สื่อถึงอาชีพที่บทบาทในสังคม แต่การใช้คำเรียกว่า “คนพิการ”

ก็ยังเป็นการแบ่งแยกคนพิการว่าเป็นคนละกลุ่มกับคนทั่วไป เป็นต้น

2. คำเรียกคนพิการที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการเชิงลบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 คำเรียกคนพิการที่ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการเชิงลบ

ช่วงที่	คำเรียกคนพิการ	ตัวอย่างคำเรียกคนพิการ
1	1. คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป	
	1.1 คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป โดยไม่ระบุประเภทความพิการ	- คนพิการ
	1.2 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักตามด้วยการระบุประเภทความพิการ	- คนหูหนวก - คนตาบอด
	2. คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไป	
	2.1 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไปตามด้วยคำว่า “พิการ”	- น้องสาวซึ่งพิการแต่กำเนิด - เด็กพิการ
	2.2 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไปตามด้วยการระบุประเภทความพิการ	- สาวง่อย - เซียนด้วน
	3 คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ	
	3.1 คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ โดยปรากฏชื่อคนพิการตามด้วยส่วนขยายบอกลักษณะความพิการ	- น.ส.วาสนา (นามสมมติ) อายุ 30 ปี หญิงพิการเป็นง่อยและเป็นใบ้ - นางเกษม ธรรมสร ภรรยาผู้ตาบอด 41 ปี ซึ่งพิการเป็นง่อยเปลี้ยเสียขาและแขน ไม่สามารถเดินหรือช่วยตัวเองได้
2	1. คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป	
	1.1 คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป โดยไม่ระบุประเภทความพิการ	- คนพิการ - ผู้พิการ - ความทุพพลภาพ
	2. คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไป	
	2.1 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไปตามด้วยคำว่า “พิการ”	- นักเรียนที่พิการ - เด็กที่เกิดมาพิการ

2.2	คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็น	- บ่าวสาวใบ้
	คำนามทั่วไปตามด้วยการระบุประเภท	- บุตรชายที่พิการขาซ้าย
	ความพิการ	- นักเรียนวัยรุ่นคอพิการ ไม่สมประกอบ
3. คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ		
3.1	คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็น	- ด.ญ. อ้อย (นามสมมติ) อายุ 12 ปี ราษฎร ต.บ้านพริก
	คำนามเฉพาะ โดยปรากฏชื่อคนพิการ	อ. เมืองตรวด ที่ป่วยด้วยโรคพิการทางสมอง แขนขาซ้าย
	ตามด้วยส่วนขยายบอกลักษณะ	พูดไม่ได้
	ความพิการ	- นายแสวง บุตรกิติ อู๋มนายอาทิตย์ บุตรกิติ ลูกชายอายุ 18 ปี ซึ่งเป็นน้อง
3	1. คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป	
1.1	คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป โดยไม่	- คนพิการ
	ระบุประเภทความพิการ	- ผู้พิการ
		- ผู้ที่สูญเสียอวัยวะ
1.2	คำเรียกคนพิการแบบคำหลัก	- ความพิการทางสายตา
	ตามด้วยการระบุประเภทความพิการ	- คนตาบอด
2. คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไป		
2.1	คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็น	- พ่อพิการ
	คำนามทั่วไปตามด้วยคำว่า “พิการ”	- ชายพิการ
		- เมียพิการ
2.2	คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็น	- สาวบอด
	คำนามทั่วไปตามด้วยการระบุประเภท	- นักเรียนพิการแขนกุดด้วนสองข้าง
	ความพิการ	- หนุ่มพิการขาซ้าย
3. คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ		
3.1	คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็น	- ลูกสาววัย 10 ปี ด.ญ. วัฒนวิ วังศ์พัฒนา หรือน้องดีดี ที่พิการ
	คำนามเฉพาะ โดยปรากฏชื่อคนพิการ	ตาบอด
	ตามด้วยส่วนขยายบอกลักษณะความ	- นายสมศักดิ์ ขวลิศ อายุ 38 ปี ที่พิการแขนทั้งสองข้าง
	พิการ	เนื่องจากประสบอุบัติเหตุถูกรถไฟทับ
4. คำเรียกคนพิการแบบอ้อม		
		- ... จากการตรวจร่างกายของนายลี พบว่าตั้งแต่คลอดมาตา
		หมด ไม่มีความรู้สึก สมองยังสั่งการรับรู้เรื่องราวทุกอย่าง
		ระบบการขับถ่ายยังทำงานอยู่และพูดคุ้ยได้ จะปรึกษา
		ผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งว่าจะมีหนทางใดรักษาได้ ในขั้นต้นจะให้ไป
		นอนรักษาที่โรงพยาบาล เพื่อรักษาอาการติดเชื้อ จากนั้นจะหา
		หนทางช่วยเหลือ และอยากจะทำถึงผู้ใจบุญได้ช่วยเหลือ
		เกื้อกูลสนับสนุนผู้ที่โชคร้ายกว่าเรา ...

4	1. คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป	
	1.1 คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป โดยไม่ระบุประเภทความพิการ	- คนพิการ - ผู้พิการ
	1.2 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักตามด้วยการระบุประเภทความพิการ	- คนตาบอด - คนพิการทางหูและเป็นใบ้ - คนพิการสายตา
	2. คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไป	
	2.1 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไปตามด้วยคำว่า “พิการ”	- เด็กพิการ - นักเรียนสาวพิการ
	2.2 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไปตามด้วยการระบุประเภทความพิการ	- เด็กแขน – ขาด้าน - นักเรียนหญิงวัย 12 ปีพิการเป็นใบ้หูหนวก
	3. คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ	
	3.1 คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ โดยปรากฏชื่อคนพิการตามด้วยส่วนขยายบอกลักษณะความพิการ	- นายสามารถ ชุมคง อายุ 47 ปี เจ้าของบ้าน ซึ่งขาซ้ายพิการ - นายเอกชัย พลายด้วง หนุ่มพิการตาเป็นต้อบอดสนิท ทั้ง 2 ข้าง
5	1. คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป	
	1.1 คำเรียกคนพิการแบบทั่วไป โดยไม่ระบุประเภทความพิการ	- คนพิการ - ผู้พิการ
	1.2 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักตามด้วยการระบุประเภทความพิการ	- คนตาบอด
	2. คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไป	
	2.1 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไปตามด้วยคำว่า “พิการ”	- ลูกชายพิการ - ทหารผ่านศึกที่ทุพพลภาพ
	2.2 คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไปตามด้วยการระบุประเภทความพิการ	- นักเรียนพิการทางสายตา - ศิษย์หูหนวก - ครูใบ้ - แม่ตาบอด
	3. คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ	
	3.1 คำเรียกคนพิการแบบใช้คำหลักเป็นคำนามเฉพาะ โดยปรากฏชื่อคนพิการตามด้วยส่วนขยายบอกลักษณะความพิการ	- น.ส.ยอดขวัญ คูวัชรเจริญ นักเรียนโรงเรียนศรีอยุธยา ซึ่งพิการทางตา - ร.อ.สมศักดิ์ แสนล้ำ ที่มีสภาพร่างกายขาด้านขวาขาดและอัมพาตท่อนล่าง

อัตลักษณ์ของคนพิการในเชิงลบที่ประกอบสร้างจากคำเรียกคนพิการทุกช่วง คือ คนพิการเป็นคนที่มียางกายบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ แต่ข้อมูลช่วงที่ 1 นอกจากจะปรากฏอัตลักษณ์ดังกล่าวแล้วยังปรากฏ อัตลักษณ์ว่าคนพิการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่วนช่วงที่ 3 คนพิการเป็นคนที่น่าสงสาร

จากการศึกษาคำเรียกคนพิการที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน ผู้วิจัยพบว่าการใช้คำเรียกคนพิการที่สื่อถึงความบกพร่องของร่างกาย แม้ว่าจะปรากฏร่วมกับถ้อยคำที่แสดงความชื่นชม ยกย่องถึงศักยภาพของคนพิการ ซึ่งถือว่าเป็นถ้อยคำที่รื่นหู แต่อย่างไรก็ตามยังเป็นการสื่อว่าคนพิการเป็นกลุ่มบุคคลที่แปลกแยกจากคนทั่วไป เป็นคนละกลุ่มคนละพวกกัน นับว่าเป็นการตอกย้ำถึงการแบ่งเขาแบ่งเราอยู่

การใช้คำเรียกแบบทั่วไปโดยไม่ระบุประเภทความพิการเป็นคำที่เป็นคำเรียกทั่วไป กลาง ๆ ใช้ได้กับคนพิการทุกประเภท แต่เป็นการจัดแยกกลุ่มบุคคลที่มีร่างกายบกพร่องไว้ด้วยกัน คำเรียกคนพิการแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไปตามด้วยคำว่า “พิการ” เป็นการใช้คำกระชับ เพื่อช่วยให้ประหยัพื้นที่กระดาษ ส่วนคำเรียกแบบคำหลักเป็นคำนามทั่วไปแล้วตามด้วยการระบุประเภทความพิการ เป็นคำเรียกคนพิการที่กระชับและชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนข่าวสื่อสารได้ง่ายขึ้น เกิดมโนภาพได้ว่าเป็นคนพิการกลุ่มใด เพศ วัย หรือมีสถานภาพอย่างไร

อนึ่งการใช้คำเรียกคนพิการในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรายวันเกิดจากผู้ผลิตด้วยบทโดยตรง คือ ผู้เขียนข่าว ซึ่งต้องเขียนข่าวให้สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร การกระจายตัวบทข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน มีระยะเวลาว่างจำหน่ายทุกวัน นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีช่องทางในการเผยแพร่เพิ่มขึ้น โดยผ่านทางเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ กลุ่มผู้บริโภคข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน

กลุ่มผู้อ่านที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้มากนัก เนื่องจากลักษณะข่าวเกี่ยวกับคนพิการจัดเป็นข่าวเบา ซึ่ง สุรสิทธิ์ (2545) และ ประกอบเกียรติ (2549) ได้กล่าวถึงข่าวเบาว่าเป็นข่าวที่คนทั่วไปสนใจ เข้าใจง่าย มุ่งเน้นให้ผู้อ่านคล้อยตาม เป็นข่าวที่ไม่เคร่งเครียด นอกจากนี้ยังเป็นข่าวที่มีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ เป็นเรื่องใกล้ตัว สนองความอยากรู้อยากเห็น แปลกประหลาดมีเงื่อนงำ เป็นเรื่องความขัดแย้ง และเป็นเรื่องเกี่ยวกับเพศ เพื่อให้ข่าวนั้นโดดเด่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนข่าวจึงใช้ภาษาถึงทางการและภาษาไม่เป็นทางการ ใช้ถ้อยคำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน ทำให้เกิดจินตภาพเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้อ่านคล้อยตาม เช่น เกิดความสงสัยและเวทนา เป็นต้น ทั้งนี้หากต้องการสื่ออัตลักษณ์คนพิการเชิงบวก จะใช้คำเรียกในลักษณะกลาง ๆ ไม่กระทบความรู้สึกของคนพิการมากนัก เช่น คำว่า คนพิการ ผู้พิการ คนตาบอด เป็นต้น และหากต้องการสื่ออัตลักษณ์ของคนพิการว่าคนพิการมีร่างกายแตกต่างจากคนทั่วไป อ่อนแอ น่าสงสาร จะประกอบสร้างโดยใช้คำเรียกคนพิการในเชิงลบ

การใช้คำเรียกคนพิการที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน จะใช้คำขยายเพื่อบอกลักษณะความพิการ และการใช้คำเฉพาะที่ปรากฏชื่อคนพิการร่วมด้วย เพราะต้องการระบุให้ชัดเจนสอดคล้องกับลักษณะการใช้ภาษาในการนำเสนอข่าวที่ต้องบรรยายรายละเอียดให้ชัดเจนที่สุด

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการในสังคมไทยเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ อาทิ กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6-10 นโยบายของรัฐบาล เป็นต้น นโยบายหรือกฎหมายสนับสนุน คุ้มครองให้ความสำคัญกับคนพิการดีขึ้นตามลำดับ ทำให้การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการดีขึ้น

ตามไปด้วย นอกจากนี้ความเชื่อทางศาสนาก็มีส่วนเกี่ยวข้อง เพราะตามหลักพุทธศาสนา คนพิการคือคนที่มีกรรมเก่า ดังนั้นจึงทำให้คนทั่วไปมองคนพิการด้วยความเวทนา ค่านิยมของคนในสังคมก็มีส่วนในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการ อาทิ ค่านิยมเรื่องการมีรูปร่างที่สวยงาม ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการแพทย์ ที่จะต้องรักษาหรือจัดความพิการให้หมดไป และอิทธิพลจากนโยบายหรือข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมกับคนพิการ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการในแต่ละช่วงเวลา

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

การใช้คำเรียกคนพิการในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการ ตั้งแต่ พ.ศ. 2534-2554 พบว่าอัตลักษณ์เชิงบวกของคนพิการมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ซึ่งปรากฏในข้อมูลเฉพาะช่วง 2-4 สื่อบอกให้เห็นว่าคนพิการมีศักยภาพ เท่าเทียม และคนทั่วไปยอมรับความสามารถของคนพิการมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของคนพิการส่วนใหญ่ยังเป็นอัตลักษณ์เชิงลบ และมีแนวโน้มในใช้คำเรียกที่รุนแรง พยายามสื่อถึงศักยภาพของคนพิการมากขึ้น แต่ยังคงแฝงสื่อถึงการแบ่งเขาแบ่งเราอยู่

นอกจากนี้ยังมีการผลิตซ้ำคำเรียกคนพิการในบางลักษณะ เช่น คำว่า คนใบ้ คนขาด้วน เป็นต้น ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของคนพิการในเชิงลบ ทำให้อัตลักษณ์เกี่ยวกับความบกพร่องของร่างกายยังคงอยู่ เป็นการตอกย้ำความคิดความเชื่อของคนในสังคมเกี่ยวกับความแตกต่างทางกายภาพระหว่างคนพิการกับคนทั่วไป ดังนั้น หากสื่อมวลชน ดังเช่น หนังสือพิมพ์ปรับเปลี่ยนการใช้คำเรียกคนพิการที่สื่อถึงการให้เกียรติ ยกย่อง ชื่นชม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสื่อถึงความเท่าเทียม ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา ไม่ทำให้คนพิการเป็นคนแปลกแยก แตกต่างจากคนทั่วไป หากสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ก็จะเป็นการประกอบ

สร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้กับคนพิการ ซึ่งเป็นการโต้กลับวาทกรรมกระแสหลักอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. วิภาวรรณ อยู่เย็น ที่ให้คำแนะนำ ทำให้บทความฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- ทวี เชื้อสุวรรณทวี. 2551. มองความพิการผ่านแนวคิดและทฤษฎี. นครปฐม: วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประกอบเกียรติ อัมศิริ. 2549. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการสื่อสารและการเขียนข่าวเบื้องต้น. ม.ป.ท. : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ธีระ บุญบกแก้ว. 2553. กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม 'เกย์ออนไลน์'. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมควร กวียะ และ มาลี บุญศิริพันธ์. 2531. หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ประกายพร.
- สิริวรรณ. 2543. การเขียนเพื่อการสื่อสาร 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุโขทัยธรรมาราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชา นิเทศศาสตร์, 2532. เอกสารการสอน ชุด วิชา การข่าวและบรรณาธิกรณ หน่วยที่ 1-5. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. 2545. การสื่อข่าว: หลักการและเทคนิค. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

Fairclough, N. 1995. Media Discourse. London:

Edward Arnold.

Van Dijk, Teun A. 2003. Critical Discourse Analysis.

In D. Schiffrin (ed.) The Handbook of

Discourse Analysis. pp. 352–363. Malden,

MA: Blackwell.